

5

Pohádka ptačí neboli muzikantská – o Čaroději se zlatem v hrdle

Máš hlas uspávací nebo probouzezí? Nauč se od ptáčků mluvit a zpívat pro radost.

Děti, co se v této pohádce dozvíte...

Čaroděj se zlatem v hrdle je stejně podivínský jako jeho bratránci – snaží se rozluštit ptačí cvrlikání.

Kamaráde, chceš se naučit překládat ptačí trylky do češtiny? Tomáš tě to naučí.

Dospělí, co v této kapitole dětem zprostředkujete...

Zaměříme se na estetickou kvalitu projevu dětí. Ať jejich mluva není ani nepříjemně řezavá, ani monotónně uspávací. Kdo mluví sametovým melodickým hlasem, získává si přízeň posluchačů.

Ptačí škola pro lidi

Čaroděj se zlatem v hrdle, tedy čaroděj Zlatohrdlý, sedí na jedné větvi stromu a povídá si se slavíkem a kosem, s drozdem a vlaštovičkou, jiříčkou, s papouškem a sedmihláskem šibraváčkem. Každý pták zpívá to svoje cvrlikání.

Zlatohrdlý si zapisuje do notesu ptačí nápěvky. Porozumět řeči, ne jen podle slov, ale i podle toho, jak zní – to ve své škole vyučuje kouzelník se zlatem v hrdle.

čirřúúík čirřúúík

tuituituúúúúú

Zašvitoř mi to ještě jednou, nestačil jsem si tvoje cvrlikání zapsat. Ten poslední cvrlik, prosím, ještě jednou.

Tuituituúúúúú

Naše dětská trojka nenašla svého učitele ve škole,
tak za ním s pokřikem vtrhla do lesa.

Ale že mu svým halasením vyplaší
švitořící ptáky, to je ani nenapadlo.

Zlatohrdlý Pssss! Aách. Rozehnali jste mi moje ptáčky zpěváčky.
Všechny jejich trylky jsem si nestačil ještě zaznamenat.

Tomáš A proč s těmi ptáky kamarádíte?

Zlatohrdlý Lidé dnes přestávají zpívat, tak se učím u ptáčků, jak
vrátit češtině její zpěvnost.

Tom A co všechno se můžeme od ptáků naučit?

Zlatihrdlý Stačí poslouchat – kolik melodií je v tom ptačím
štěbetání, trylkování, švitoření, číříkání, klokotání,
cukrování, vrkání a krákorání! Kdežto lidská řeč má často
jenom jednu nenápaditou, únavnou a uspávací notu.

Bětka Jak tedy mám mluvit, abych neunavovala a neuspávala?

Zlatohrdlý Nejdříve ptačí šveholení napodobuj a potom ti to už nedá
a začneš si sama prozpěvovat.

Já ty svoje miláčky poletuchy opět přivolám.

Čííííík čííííík, tuituituiiiííííí.

Bětka Vy ptačí řeč ovládáte k nerozeznání.

Mít zavřené oči, tak si vás spletu s drozdem.

Zlatohrdlý Tak právě teď ses spletla. To přece nebyl drozd,
ale řuhýýýk! Drozd, ten volá úplně jinak
– dyty dyty dytáááárru.

Zkuste tuto kapitolu probírat na procházce v parku
nebo v lese, kde se ozývá skutečný ptačí zpěv.
Pokoušejte se společně s dítětem napodobovat
hlasy ptáků.

Zapisujte si jejich hlasy – v písmenkách
a současně i křivkou, která bude pro vás
šifrou, podle které si vybavíte melodii
i rytmus ptačí řeči.

Ptáci odpovídají Zlatohrdlému stejnými trylky

Vážený ptáci a spanilé ptačice, mistři štěbetání a létání, tedy milí létavkové a létavice, představuji vám tři děti, moje budoucí žáky.

Společně s vámi z nich uděláme žáčky-zpěváčky.

Děti, dorazily jste do neobvyklé školy

– já se učím od létavic ptačímu zpěvu a vy se zase ode mne naučíte to, co jsem se já přiučil od nich.

Děti sice ptačí řeči nerozumí, ale okouzleně naslouchají ptačímu čtyřhlasému sboru.

Sedmihlásek šibraváček	čidy dým, čidy dým huj daddadém hyt
Jiříčka	šidli vidli šidli vidli
Ťuhýk	tiu tiu tiuuuu hyk
Kosice	tui tui tuííí la.

Bětka s kamarádem se snaží ptačí šveholení opakovat. Trochu se jim to daří, ale naprostým mistrem v napodobování ptačí řeči je Tomáš.

Však jeho cvrlikání Zlatohrdlý náramně chválí: Ty máš ale jemné a přesné ucho. Jsi od pěnice černohlávky úplně k nerozeznání... Máš ptačí, nebo muzikantský talent? Asi máš oboje.

Tom A co znamená to její čidy dým, čidy dým, huj
daddadém hyt?

Zlatohrdlý Co by to mělo znamenat?
Je to melodie ptačího šveholení!

Tom Ale já v tom zpěvu slyším nějaká slova...
jenom se mi nedaří je přesně rozeznat.

Zlatohrdlý To ti nestačí, že je to parádní muzika?

Tom Tak poslouchejte čidy dým, čidy dým, huj
Vy tam neslyšíte to cítím dým, cítím dým, fuj?
A teď to pokračuje daddadém hyt
vyvětrám byt.

Zlatohrdlý Máš pravdu, když se člověk dobře zaposlouchá...
tak si s naprostým úžasem uvědomuju, že ptačí trylky...
jsou kromě té nádherné muziky také ptačí řečí, ptačími
slovy, kterými se mezi sebou dorozumívají.

Pěnice černohlávka Tomovi opakovala svůj krátký jarní koncert
daddadém hyt.

Zlatohrdlý Ano, já to tam už také slyším daddadém hyt
vyvětrám byt

Teda Tomáši, gratuluju, otevřel jsi novou kapitolu v historii
ptačího zpěvu.

Bětka Brácho, ty válíš, já netušila, že máš tak jemňoučké ucho.
Jiříčka cidiká cidiká

šidli vidli šidli vidli

Bětka Jééé, já už také začínám v číříkání své jiříčky vlašovičky
slyšet slova...

cidiká cidiká

cvrlíká a číříká,

šidli vidli šidli vidli

vidličky se s noži mydlí.

Zlatohrdlý Bětko, jsi jako bráška – geniální
tlumočnice z ptačí řeči do češtiny.

Kamarád Bud'te potichu, já bych si to
překladatelství chtěl také
vyzkoušet, až uslyším
nějaké šveholení.

Kamarád
Kosice

Áááá, už něco slyším!

tui tui tuíííí la
vuid vuid vuíííd
cííík cik cik cik, tijééé

Kamarád

Prosím ještě jednou, já si ten začátek nezapamatoval.

Kosice

tui tui tuíííí la

Kamarád

kde bych něco štíííp la

Kosice

vuid vuid vuíííd

Kamarád

všude jinde líp

Kosice

cííík cik cik cik, tijééé

kamarád

Jááá mám chuť na filé

Kosice

jojo jojo

nahrávka č. 21

Tom

Ona říká „Ano, ano“! Takže... ona nám rozumí!

Ona rozumí česky!

Zlatohrdlý

Oni zřejmě všichni ptáci umí česky. Vždyť mě vždycky poslouchali a udělali pak, o co jsem je žádal. Oni nám už léta rozumějí a musel jsi přijít ty, Tomáši, abychom jim jejich porozumění oplatili.

Vytáhněte cechovní listy, ode mě dostanete všichni obrovský puntík.

Kamarád

Mně už se čiříkání docela daří, ale jak se chci rozletět a vznášet se, tak se neodlepím od země.

Slavík

trrrja trrrja trrrja jááásááá

tuku tluku tuku tluku

týýýrrryja ryjááásááá

Zlatohrdlý

Áááá, už se setmělo a to je jeho čas.

Představuji vám Slavíka – našeho nejlepšího zpěváka.

Konzertní cyklus Ptačí jaro

Slavík týýrrryja ryjáásááá
Zlatohrdlý Mistr trvá na tom, že musíš, Tomáši, překládat jeho klokotání.

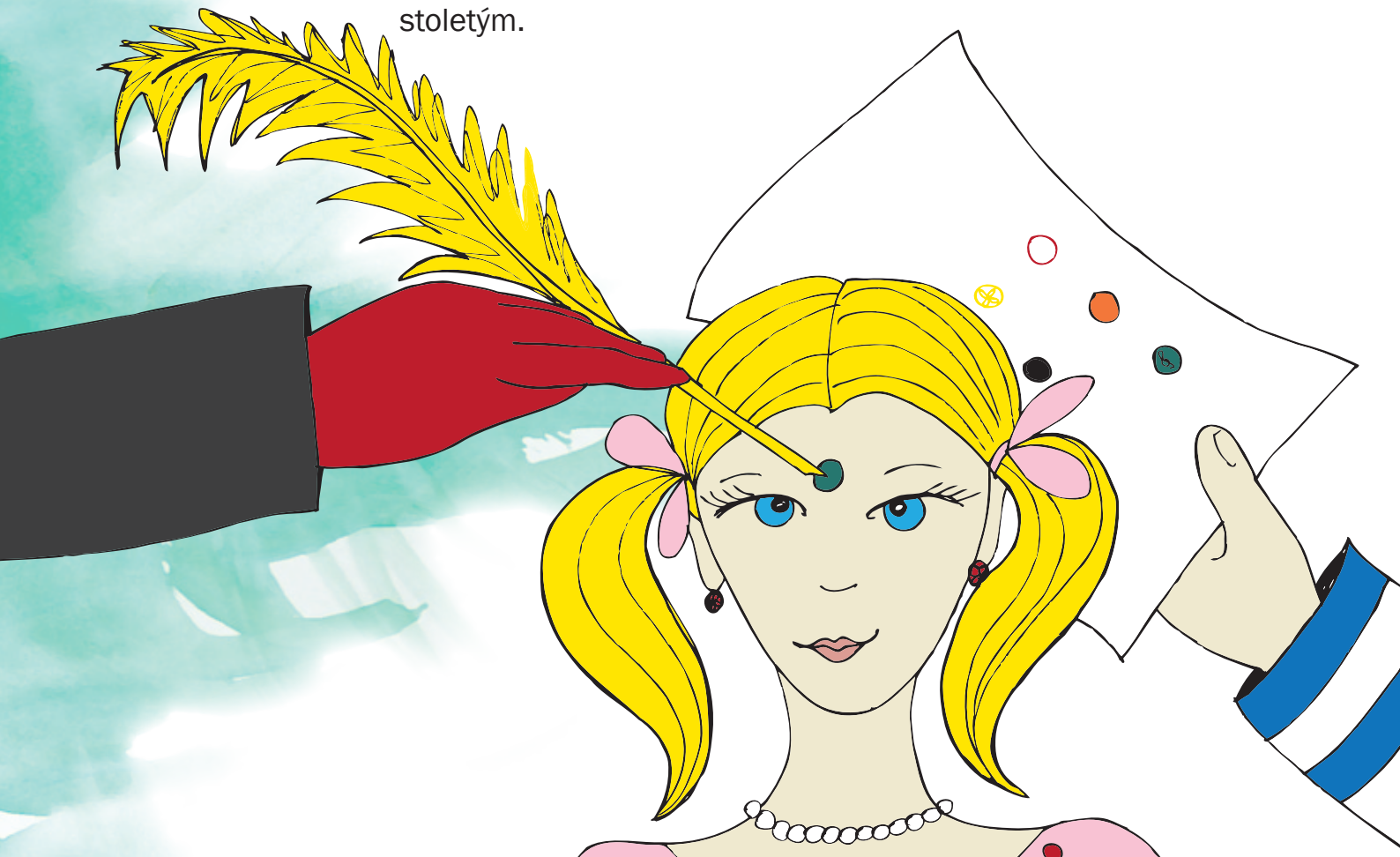

Tom Ať začne, pokusím se.
Slavík trrrryja trrrryja jááásááá
Tom to já to já jáásáám
můj zpěv lásku hlásá
Slavík tuku tluku tuku tluku
Tom hledej holku kluku kluku
Slavík kolo kolo kolo klokotám
Tom nesu konec vašim trampotám
Slavík tyrrryja ryjáásááá
Tom pro vás noc rozjásá...
Slavík ... váš koncertní mistr Slavík modráček tundrový
Zlatohrdlý To byla doslova lázeň pro ucho. Mistře nočního klokotání,
že si Tomáš zaslouží na vysvědčení velký puntík?

Pátý puntík

Zlatohrdlý

V mojí muzikantsko-pěvecké disciplíně jste všichni prospěli a dosáhli jste vynikajících výsledků. Ať vás tady už nevidím! Ne, řeknu to radši jinak – ať vás už vidím – u kolegy kouzelníka Principála! Rád se přijdu podívat na loutkové představení, které s ním nazkoušíte pro závěrečnou zkoušku před Bijákem stoletým.

Pohádka skončila

Ptačí melodičnost přeneseme do českých slov.

Inspirujeme se reálným ptačím cvrlikáním a švitořením. Jejich melodické vlnovky přeneseme do českých slov, říkadel a veršů.

Další podněty k procvičování melodické mluvy naleznete na DVD v textové podobě na stranách 13 a 14 a na nahrávkách č. 21-24 a 26-27.